

УДК.65.011

*І. М. Зеліско,**д. е. н., професор, академік Академії економічних наук України,
професор кафедри менеджменту, Державний університет телекомунікацій, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0803-2598>**Т. М. Халімон,**д. е. н., професор кафедри менеджменту, Державний університет телекомунікацій, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9194-4108>**Суницзе Ху,**аспірант, Державний університет телекомунікацій, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0852-8534>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.22.37

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОСТІ

I. Zelisko,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine,
Professor of the Department of Management, State University of Telecommunications, Kyiv

T. Khalimon,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Management,
State University of Telecommunications, Kyiv

Songjie Hu,

Postgraduate student, State University of Telecommunications, Kyiv

MANAGEMENT OF THE COMPETITIVENESS OF TELECOMMUNICATIONS ENTERPRISES ON THE BASIS INNOVATION

У статті представлено оцінку стану інноваційного розвитку економіки України на основі Глобального індексу інновацій (Global Innovation Index), який відображає потенціал інноваційної діяльності і основні результати його реалізації в країні та презентує середнє значення двох субіндексів — Інноваційні витрати (Innovation Input) та Інноваційні результати (Innovation Output).

Проаналізовано досвід інноваційного поступу економічно розвинутих країн, які досягли значних економічних результатів на засадах інноваційного розвитку економіки. Розглянуто шляхи застосування інновацій в економіці США, Японії, Німеччини та Ізраїлю.

Доведено, що визначальності набуває інноваційна складова конкурентоспроможності в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій, тому що інновації уможливають формування таких конкурентних переваг, які сприяють отриманню лідерських позицій для підприємств, цілих галузей та національних економік. Інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність та інноваційний потенціал — найважливіші складові формування конкурентних переваг у всіх галузях економіки та зростання конкурентоспроможності на глобальному світовому ринку.

Виявлено сучасні тенденції функціонування ринку телекомунікацій та особливості інноваційної діяльності телекомунікаційних підприємств. Ринок телекомунікацій характеризується наступними особливостями конкурентного середовища, в якому функціонують телекомунікаційні підприємства: посилення процесу лібералізації, загострення конкурентної боротьби, поглибленні інтеграційних процесів, стрімкості науково-технічних та технологічних змін, застосуванні методів нецінової конкуренції та виходу на інноваційний шлях розвитку. У таких умовах технологічні зміни і розвиток нових послуг призводять до якісної модифікації конкурентного середовища телекомунікаційних підприємств, оскільки кожне підприємство прагне надати потенційному споживачеві весь спектр необхідних продуктів.

Запропоновано пріоритетних напрями забезпечення зростання конкурентоспроможності на засадах інноваційного розвитку вітчизняних телекомунікаційних підприємств.

The article presents an assessment of the state of innovative development of the economy of Ukraine based on the Global Innovation Index, which reflects the potential of innovative activity and the main results of its implementation in the country and presents the average value of two sub-indices – Innovation Input and Innovation Output).

The experience of innovative progress of economically developed countries, which have achieved significant economic results on the basis of innovative economic development, is analyzed. The ways of applying innovations in the economy of the USA, Japan, Germany and Israel are analyzed.

Modern trends in the functioning of the telecommunications market and features of the innovative activity of telecommunications enterprises are revealed.

The telecommunications market is characterized by the following features of the competitive environment in which telecommunications companies operate: strengthening of the liberalization process, intensifying competition, deepening of integration processes, rapidity of scientific, technical and technological changes, application of methods of non-price competition and embarking on an innovative path of development. In such conditions, technological changes and the development of new services lead to a qualitative modification of the competitive environment of telecommunications enterprises, as each enterprise strives to provide a potential consumer with the full range of necessary products.

Under modern business conditions: the following trends in the development of telecommunications enterprises are observed: stability of economic growth rates; the concentration of production capacities of large manufacturers along with the preservation of a significant number of small enterprises; increased dependence on the markets of raw materials, fuel and energy resources; increase in physical and moral wear and tear of production facilities; the impact of imports on the strengthening of competition, the expansion of spheres of activity in the conditions of global economic relations; increasing the importance of innovation and investment activity; strengthening of product quality requirements; individualization of consumer demand.

Proposed priority directions for ensuring the growth of competitiveness on the basis of innovative development of domestic telecommunications enterprises. In today's conditions of deepening globalization and constant aggravation of competition, the basis of competitiveness is innovation, which allows telecommunications enterprises with innovative competitive advantages to occupy a worthy place in the competitive environment. The threat to domestic telecommunications enterprises is not only the low competitiveness of products, but also the probability of the so-called "system gap" from the leading countries due to the low innovation capacity of the economy, the growing incompatibility of technologies, as well as the structural crisis and institutional incompatibility.

Therefore, the key task of the effective competitive policy of every telecommunications enterprise should be considered to be the improvement of its competitiveness on the basis of innovation and the creation of appropriate conditions for this.

The introduction of innovations will help telecommunication enterprises not only to modernize their business processes at the expense of modern information and communication technologies, but also help to increase the level of competitiveness and multiply competitive advantages. The objective prerequisites of the new paradigm of ensuring competitiveness on the basis of innovation are: shortening the life cycle of goods while simultaneously expanding their range, rapid development of innovative processes and significant complication of production technologies, actualization of non-linear management problems and the ability to produce non-linear innovations, as well as the growing importance of socio-psychological aspects of management.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, телекомунікаційна галузь, телекомунікаційні підприємства.

Key words: innovations, innovative activity, innovative potential, innovative development, competitiveness, telecommunications industry, telecommunications enterprises.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Телекомунікаційні підприємства вважаються особливим стратегічним надбанням для кожної країни, оскільки саме вони відіграють визначальну роль у забезпеченні збалансованого розвитку та функціонуванні інших галузей національної економіки. В умовах сьогодення телекомунікаційні підприємства є одними з найрозвиненішими та найбільш інноваційно орієнтованими.

Стан інноваційної спроможності телекомунікаційних підприємств та умови функціонування телекомуні-

каційної галузі мають вирішальне значення для реалізації інноваційного потенціалу та забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств галузі. Трансформаційні перетворення, що відбуваються на рівні глобальної економіки вимагають нових, неординарних рішень та підходів щодо забезпечення переваг у конкурентному змаганні на світовому ринку. Для цього необхідною мовою є забезпечення високого рівня інтелектуалізації як управління, так і процесів відтворення.

Таблиця 1 Стан інноваційного розвитку України

Назва показника	Роки						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index)	64	56	50	43	47	45	49
Інноваційні витрати (Innovation Input)	84	76	77	75	82	71	76
Інституції (Institutions)	98	101	101	107	96	93	91
Людський капітал і дослідження (Human capital & research)	36	40	41	43	51	39	44
Інфраструктура (Infrastructure)	112	99	90	89	97	94	94
Рівень розвитку ринку (Market sophistication)	89	75	81	89	90	90	88
Рівень розвитку бізнесу або бізнес-досвід (Business sophistication)	78	73	51	46	47	54	53
Інноваційні результати (Innovation Output)	64	40	40	35	36	37	37
Знання і результати технічного та технологічного наукового пошуку (Knowledge & technology outputs)	34	33	32	27	28	25	33
Креативність (результати творчої діяльності) (Creative outputs)	75	58	49	45	42	44	48

Впровадження інноваційних технологій, бізнес-моделей, які уможливають інноваційний прорив та розвиток телекомунікаційних підприємств — головний тренд інноваційного розвитку галузі, що забезпечить зростання її конкурентоспроможності. Тобто досягнення високого рівня інноваційності та забезпечення на цій основі зростання конкурентних позицій на світовому ринку є стратегічним суспільно-господарським вектором розвитку економіки України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням конкурентоспроможності та інноваційного розвитку підприємств присвячені наукові праці багатьох вітчизняних та іноземних вчених. Заслугують значної уваги фундаментальні дослідження інновацій Й. Шумпетера та П. Друкера. Особливостям інноваційної діяльності підприємств присвячені наукові дослідження О. Брижак, О. Галич, І. Данілової [2], О. Кирик, О. Коюди [8], І. Лукінова, Т. Мостенської, О. Череп, В. Черепанової.

Проблематика управління конкурентоспроможністю підприємств набула широкого висвітлення у наукових дослідженнях таких науковців, як Г. Азоєва, І. Ансоффа, С. Брю, В. Гейця, Б. Мільнера, Г. Мінцберга, М. Портера, Р. Хікса, Д. Чалмерса [5], А. Чандлера, З. Юринця [9]. Проте, динамічні зміни світової економіки та пришвидшення темпів глобалізації світового ринку, досягнення економічно розвинутих країн світу на засадах інноваційності обумовлюють активізацію іннова-

ційної діяльності та забезпечення конкурентоспроможного розвитку телекомунікаційної галузі шляхом інтелектуалізації бізнес-процесів телекомунікаційних підприємств.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є оцінка стану інноваційного розвитку економіки України та аналіз досвіду інноваційного поступу економічно розвинутих країн; виявлення існуючих тенденцій функціонування ринку телекомунікацій та розробка пріоритетних напрямів забезпечення зростання конкурентоспроможності на засадах інноваційного розвитку вітчизняних телекомунікаційних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для ідентифікації країн щодо їх інноваційного розвитку та наявного інноваційного потенціалу, існує велика кількість індексів та рейтингів, які визначаються міжнародними фінансовими організаціями та інституціями. На підставі цих індикаторів уможливується оцінка стану і потенціалу інноваційного розвитку та конкурентоспроможності країн. Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index) є найпоширенішим для відображення потенціалу інноваційної діяльності та основних результатів його реалізації в країні [1]. Так, Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index), презентує середнє значення двох субіндексів — Інноваційні витрати (Innovation Input) та Інноваційні результати (Innovation Output) (табл. 1).

У 2021 р. рейтинг України погіршився у порівнянні з останніми чотирма роками — Глобальний індекс інновацій склав 49.

Наявне незначне покращення позиції України у порівнянні з попереднім роком за рівнем розвитку бізнесу — 53, проте не досягнутий рівень 2018—2019 років. Позитивним слід зазначити стабільність позиції України за такими складовими Глобального індексу інновацій як розвиток людського капіталу та досліджень, знання і результати технічного та технологічного наукового пошуку та креативність (результати творчої діяльності). Такі результати є цілком очікуваними, тому що важливим трендом вітчизняної інноваційної конкурентоспроможності є розвиток людського капіталу, знання та результати наукового пошуку.

У всьому світі визнаним є високий рівень і потенціал українського людського капіталу. Тому створення відповідних умов для формування, прояву та ефективної реалізації такого цінного ресурсу — визначальна конкурентна перевага національної економіки в світі. Необхідним є сприяння з боку держави формуванню та зростанню освітнього та наукового потенціалу, забезпеченню сучасними висококваліфікованими фахівцями.

Негативним трендом для України є низька позиція в інституційній сфері, у стані інфраструктури та розвитку ринкового середовища. Така ситуація є проявом політичної, економічної та соціальної нестабільності, що періодично виникає, а також непослідовності проведення економічних реформ і відсутності чіткої та дієвої стратегії розвитку країни.

Надзвичайно актуальним для України є позитивний світовий досвід економічно розвинутих країн щодо стимулювання інноваційної діяльності підприємств, підвищення інноваційної активності та забезпечення інноваційного розвитку галузей, що сприятиме формуванню конкурентоспроможної національної економіки. Вкрай необхідною є державна підтримка інноваційної діяльності та розвитку підприємств і галузей для формування потужного інноваційного потенціалу країни.

Розглянемо досвід США, на долю цієї країни припадає 43% ринку інтелектуальної власності. Такі досягнення пояснюються як суб'єктивними, так і об'єктивними чинниками. Підприємливість та схильність до нестандартного мислення американців, як культурна та історична спадщина поєднуються із провідною роллю держави, яка підтримує, стимулює та заохочує підприємців до наукових досліджень, винаходів, інновацій, інноваційного поступу та венчурного бізнесу.

Інноваційна діяльність компаній націлена на створення нових технологій, товарів і послуг та зорієнтована на створення і реалізацію ефективних інноваційних рішень, що сприяють формуванню інноваційних конкурентних переваг на світовому ринку. Результатом чого є постійне світове інноваційне лідерство, конкурентоспроможна інноваційна діяльність та потужна національна економіка [2].

Досить цікавим є досвід Ізраїлю, формування інноваційної економіки якого почалося на державному рівні

ще 25 років тому. Ефективність державної інноваційної політики Ізраїлю віддзеркалюється в обсягах ВВП (482 млрд дол. США) та в темпах економічного зростання, який у 2021р. склав 8,1%. Світової популярності набули високотехнологічні розробки ізраїльських вчених у сфері національної безпеки та в аерокосмічній галузі. Серед економічно розвинутих країн Ізраїль є лідером на телекомунікаційному ринку щодо телекомунікаційного обладнання та технологій стільникового зв'язку, з обсягом експорту понад 10 млрд дол. США та займає II місце в світі [3].

Стимулювальний вплив щодо інноваційного розвитку країни має виважена податкова політика і прогресивна система оподаткування доходів фізичних осіб та компаній. Існуюче законодавче підґрунтя в Ізраїлі заохочує здійснення наукових досліджень та розробок. Так, офіс головного вченого в Міністерстві промисловості, торгівлі та праці Ізраїлю виділяє близько 400 млн дол. США в рік для проведення наукових досліджень. Також іноземні компанії мають податкові пільги у разі здійснення інвестицій — 10% податку на прибуток корпорацій, якщо капіталовкладення в компанію складають не менше 5 млн шекелів та інвестиційна субсидія до 24% для визначених пріоритетних сфер діяльності [4].

Достатньо неординарним є японській досвід інноваційного поступу. Головним його трендом є не розробка, а придбання за кордоном сучасних технологій, а також їх технічне, організаційне вдосконалення та застосування. Після другої світової війни відродження Японії та японське економічне диво було сформовано саме за рахунок імпорту передових технологій та результатів іноземних фундаментальних розробок. Працелюбність, наполегливість і згуртованість, командний стиль праці японців, як національна філософія і стиль життя, дали свої феноменальні економічні та фінансові результати. Японські традиції та культурні цінності уможливають швидку реалізацію і підтримку ідей, не дивлячись на існуючу проблематичність щодо індивідуальної творчої активності на старті інноваційного процесу. Гармонійне поєднання професійної влади та інноваційної активності бізнесу сформувало провідну економіку світу [2, 5].

Згідно Закону України "Про інвестиційну діяльність" інноваційна діяльність розглядається, як випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізація довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін стану продуктивних сил; розробка та впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального та екологічного становища [6].

В іншому законодавчому акті, в Законі України "Про інноваційну діяльність", інноваційна діяльність трактується як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [7]. Тобто прослідковується у визначенні змісту інноваційної діяльності логічний зв'язок із таким поняттям як конкурентоспроможність.

Так, О. Коюда та В. Колісниченко презентують інноваційну діяльність, як діяльність щодо використання та комерціалізації наукових, техніко-технологічних досліджень та розробок учасниками інноваційного процесу для випуску та реалізації нових конкурентоспроможних товарів (послуг, робіт), технологій, організації управління, гнучкої структури, механізму прийняття рішень й координації науково-інноваційного процесу [8].

Визначальності в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій набуває інноваційна складова конкурентоспроможності, тому що інновації уможливають формування таких конкурентних переваг, які сприяють отриманню лідерських позицій для підприємств, цілих галузей та національних економік. Інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність та інноваційний потенціал — найважливіші складові формування конкурентних переваг у всіх галузях економіки та зростання конкурентоспроможності на глобальному світовому ринку.

Необхідність реалізації інноваційного вектору розвитку економіки України обумовлюється зменшенням існуючих витоків економічного зростання, скороченням обсягів капіталовкладень у відтворення матеріальних та технічних активів, динамічними змінами в сфері нових знань, науки, техніки, технологій, інтелектуалізації процесів суспільного відтворення, діджиталізації всіх сфер життя суспільства. Як зазначає Юринець З.В., інновації відіграють визначальну роль у діяльності сучасних підприємств, а інноваційний розвиток виконує роль драйвера їх конкурентоспроможності:

- інновації ґрунтуються на новизні, яка уможливає якісні динамічні трансформації різноманітних векторів діяльності та розвитку підприємств;

- інновації є взаємозалежними із іншими чинниками, що впливають на діяльність підприємств та призводять до якісних позитивних трансформацій, проявом яких є зростання конкурентоспроможності;

- інновації позитивно впливають на формування попиту на продукцію та послуги підприємств, що в свою чергу формує конкурентоспроможну позицію підприємства на ринку [9].

Ринок телекомунікацій характеризується наступними особливостями конкурентного середовища, в якому функціонують телекомунікаційні підприємства: посилення процесу лібералізації, загострення конкурентної боротьби, поглибленні інтеграційних процесів, стрімкості науково-технічних та технологічних змін, застосуванні методів нецінової конкуренції та виходу на інноваційний шлях розвитку. У таких умовах технологічні зміни і розвиток нових послуг призводять до якісної модифікації конкурентного середовища телекомунікаційних підприємств, оскільки кожне підприємство прагне надати потенційному споживачеві весь спектр необхідних продуктів.

За сучасних умов господарювання: спостерігаються наступні тенденції розвитку телекомунікаційних підприємств: стабільність темпів економічного зростання; концентрація виробничих потужностей великих виробників разом зі збереженням значної кількості дрібних підприємств; посилення залеж-

ності від ринків сировини, паливно-енергетичних ресурсів; зростання фізичного та морального зносу виробничих засобів; вплив імпорту на посилення конкурентної боротьби зарозширення сфер діяльності в умовах світогосподарських зв'язків; підвищення значущості інноваційно-інвестиційної активності; посилення тиску до якості продукції; індивідуалізація попиту споживачів.

Основною тенденцією телекомунікаційних підприємств вважається перевага зростання обсягів торгівлі послугами (телекомунікаційні, ІТ послуги) над товарами (апаратне та програмне забезпечення), що відповідає загальносвітовій тенденції у торгівлі [10]. Обсяги продажів апаратного та програмного забезпечення зростають меншими темпами, тому їхня частка на ринку поступово зменшується. Цікаво, що за даними опитування групи керівників підприємств, теоретично готові конкурувати на вітчизняному ринку 20% підприємств; на світовому ринку — 6%. Практичні спроби мали ефективність не більше 50%. Основною причиною невдач була відсутність оперативного реагування на зміни у "правилах гри" на ринку та передбачення ризику втрати обсягів діяльності на цьому ринку.

Основними причинами зниження конкурентоспроможності телекомунікаційних підприємств вважаються: погіршення якості ресурсів (зниження кваліфікації кадрів, зростання витрат тощо); зменшення тиску з боку споживачів; старіння технологій; хибні цілі та завдання; втрата підприємством швидкої адаптації; ослаблення внутрішньої конкуренції; коливання кон'юнктури ринку; зниження конкурентного потенціалу; відсутність чіткої стратегії.

В сучасних умовах поглиблення глобалізації та постійного загострення конкурентної боротьби основою конкурентоспроможності виступають інновації, які дозволяють телекомунікаційним підприємствам, що володіють інноваційними конкурентними перевагами, займати гідне місце у конкурентному середовищі. Загрозою для вітчизняних телекомунікаційних підприємств є не лише низька конкурентоспроможність продукції, але й імовірність так званого "системного відриву" від провідних країн через низьку здатність економіки до інновацій, зростаючу несутісність технологій, а також структурну кризу та інституціональну несумісність.

Отже, ключовим завданням ефективної конкурентної політики кожного телекомунікаційного підприємства слід вважати підвищення його конкурентоспроможності на інноваційних засадах і створення для цього відповідних умов.

Впровадження інновацій сприятиме телекомунікаційним підприємствам не лише модернізувати свої бізнес-процеси за рахунок сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а й допомагатиме підвищенню рівня конкурентоспроможності та примноженню конкурентних переваг. Об'єктивними передумовами нової парадигми забезпечення конкурентоспроможності на засадах інноваційності є: скорочення життєвого циклу товарів при одночасному розширенні їх номенклатури, швидкий розвиток інноваційних процесів і суттєве ускладнення технологій виробництва, актуалізація проблем нелінійного менеджменту та уміння

продувати нелінійні інновації, а також наростання значущості соціально-психологічних аспектів управління.

Основна ідея побудови методичного інструментарію — узгодження клієнтоорієнтованого ціннісно-компетентного і ресурсного підходів на платформі інноваційності, що актуалізує проблематику продукування, абсорбції, поширення і використання інновацій, базується на низці сформульованих концептів і на прикладному рівні презентує інноваційний ресурс конкурентоспроможності як вартісний вираз ключових компетенцій — системи інтегрованих ресурсів, що акумулюються в матеріальних і нематеріальних активах та використовуються для отримання взаємної вигоди телекомунікаційного підприємства та його клієнтів.

ВИСНОВКИ

Фактично доведено, що сильні конкурентні позиції мають ті учасники ринку, які активно впроваджують інновації. Сьогодні для телекомунікаційних підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності вважається необхідною умовою для довготривалого існування на ринку та примноження ефективності діяльності порівняно з попередніми періодами. Нині бізнес телекомунікаційних підприємств стає все більш складним, різноплановим і динамічним. Такі чинники як нові технології, персонал, інформація, капітал, організаційний дизайн, комунікації швидко змінюються зумовлюючи формування нових телекомунікаційних ринків.

На підвищення конкурентоспроможності телекомунікаційних підприємств істотно впливає ринкове оточення, в якому функціонує підприємство, а також його особливості. Вимога конкурентного середовища — завжди дотримуватись вимог технічного, технологічного, інформаційного прогресу і швидко змінюватись відповідно постійних мінливих умов.

Концептуальні засади управління конкурентоспроможністю телекомунікаційних підприємств мають базуватися на поєднанні не тільки клієнтоорієнтованого, ціннісно-компетентного, інноваційного підходів, а й враховувати ситуаційну специфіку ринку, пов'язану з мінливістю та диференціацією запитів споживачів, а також інформаційно-комунікаційних та технологічних інновацій, орієнтованих на індивідуальні вимоги клієнтів, розширення економічних та заострення конкурентних відносин в умовах глобалізації пропозиції і попиту.

Література:

1. Global Innovation Index 2021. Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
2. Данілова І. С. Досвід здійснення інноваційної діяльності в Україні та світі *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. С. 285—289.
3. Израиль — всемирный центр инновационных достижений. LAPAM. URL: <http://ukrexport.gov.ua/i/imgsupload/file>
4. Детали. Экономика Израиля растёт рекордными за 20 лет темпами: в чём секрет? URL: <https://detaly.co.il/ekonomika-izrailya-rastet-rekordnymi-za-20-let—tempami-v-chem-sekret>

5. Чалмерс Джонсон Японське економічне диво. Як професійна влада та бізнес збудували провідну економіку світу. Передклад з англійської Роман Ключко. К.: Наш Формат, 2022. 456 с.

6. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1561-12 (з чинними змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

7. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

8. Коюда О.П., Колісниченко В.Ф. Інноваційна діяльність: від оцінки привабливості до інвестиційного забезпечення. Харків: ХНЕУ, 2009. 276 с.

9. Юринець З. В. Взаємозв'язок рівнів конкурентоспроможності крізь призму створення інновацій. *Економічний простір*. 2013. № 10. С. 141—149.

10. Войтко С.В., Сакалош Т.В. Ринок інформаційно-комунікаційних технологій: структура та аналіз. URL: <http://vlp.com.ua/files/58.pdf>

References:

1. Global Innovation Index (2021), available at: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator> (Accessed 2 September 2022).
2. Danilova, I.S (2018), "Experience of innovative activities in Ukraine and the world", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 15, pp. 285—289.
3. LAPAM (2012), "Israel is the world's center of innovation", available at: <http://ukrexport.gov.ua/i/imgsupload/file> (Accessed 4 September 2022).
4. Detali (2022), "Israel's economy is growing at a record pace in 20 years: what's the secret?", available at: <https://detaly.co.il/ekonomika-izrailya-rastet-rekordnymi-za-20-let—tempami-v-chem-sekret> (Accessed 4 September 2022).
5. Johnson, Ch. (2022), *Yapons'ke ekonomichne dyvo. Yak profesiyna vlada ta biznes zbuduvaly providnu ekonomiku svitu* [The Japanese Economic Miracle. How professional government and business built the world's leading economy], Nash Format, Kyiv, Ukraine.
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "About innovation activity", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Accessed 1 October 2022).
7. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "About investigation activity", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (Accessed 2 October 2022).
8. Koyuda, O.P. and Kolisnychenko, V. F. (2009), *Innovatsiyna diyal'nist': vid otsinky pryvablyvosti do investytsiynoho zabezpechennya* [Innovative activity: from assessment of attractiveness to investment support], KHNEU, Kharkiv, Ukraine.
9. Yurynets, Z.V. (2013), "Interrelationship of levels of competitiveness through the lens of innovation creation", *Ekonomichnyy prostir*, vol. 10, pp. 141—149.
10. Voytko S.V. and Sakalosh, T.V. (2007), "Market of information and communication technologies: structure and analysis", available at: <http://vlp.com.ua/files/58.pdf> (Accessed 5 October 2022).

Стаття надійшла до редакції 09.11.2022 р.